

ne obilježi, zna se o čemu je riječ. Ali književni jezik mora osigurati jednoznačnost za sve prilike pa kad razlika ostane samo na naglasku, pravopis traži da se onda naglasak obilježava. Zato smo kolega Moguš i ja u Hrvatskome pravopisu pojačali pravila o pisanju naglasaka.

Uz to pisanje nekih riječi bez *d*, *t*, njihov glasovni kostur tako osiromašuje da nije lako, jednostavno, od prve prepoznati njihovo značenje ili njihov osnovni lik, dakle piscima i čitateljima smeta i kad nema neutralizacije. Tako su se botaničari bunili kad su imenicu *štitak*, *paštitak* morali pisati *štici*, *paštici*. Sve je to bilo uzrokom da se norma nije poštovala, a onda su se i jezikoslovci zapitali zašto je to tako i propisali da se *t* i *d* ispred *c* i *č* ne gube.

Još ih je jedan razlog podupro u tome – izgovor. Kolega Brozović prije tridesetak godina u članku Dentali ispred afrikata; gube li se ili izgovaraju? O jednom starom pravopisnom i ortoepskom pitanju (Jezik, XX., Zagreb, lipanj 1963., str. 129. – 142.) pozabavio se tim problemom i ustvrdio da izgovorno *c* nije isto u riječima kao *dočeci* od *doček* i *dočetak*, da se i u *primici*, *napici*, *c* izgovara kao udvojeno *c*, i zaključio da bi ih onda trebalo različito i pisati. Međutim u ono vrijeme, na početku 70-ih godina prošloga stoljeća, nije bilo razumijevanja za takvu

promjenu pisanja koju su tražili Brozovićeви zaključci. Kad je nastala slobodna Hrvatska, vodeći hrvatski jezikoslovci pomislili su da je došlo vrijeme da se u toj kategoriji uvede pisanje *d*, *t*, i to bez iznimke.

Budući da su se tomu opirale neke veoma česte imenice, dopustili su iznimke jer su bile samo tri: *otac*, *sudac*, *svetac*. Teško bi bilo provesti da se piše *otca*, *sudca*, *svetca* jer bi onda trebalo pisati i *Otčenaš*, da dalje i ne nabrajam. Trebalo je uvesti iznimke. To je bilo toliko lakše što je i s njime pravilo bilo lako i jednostavno: *d*, *t* pišu u svim imenicama na *-dac*, *-tac*, *-dak*, *-tak*, *-tka*; *mladci*, *mlatci*, *redci*, *zadatci*, *dobitci*, *primitci*, *napitci*, a gube se u tri imenice: u imenica *otac*, *sudac* i *svetac*; *oca*, *suca*, *sveca*. Međutim ni tako jednostavno pravilo praksa u potpunosti nije prihvatila zbog općenitosti pravila, često se javljaju likovi *svetca*, *sudca*, pogotovu nakon pojave karizmatičara Zlatka Sudca.

Vijeće za normu uzelo je na razmatranje to pravilo i zaključilo da je dovoljno da iznimka bude samo imenica *otac*, *oca*. Očito da ih je vodilo to što to pravilo podupire bolju usustavljenost hrvatskoga standardnoga jezika. I veliki i mali pravopis Školske knjige morali su dati i svoj prilog tomu da se pravopisna norma što prije stabilizira. Jasno je da se i uredništvo Jezika treba pridružiti tomu nastojanju.

Stjepan Babić

KAKO SE PIŠE POSTOTAK?

amijećeno je da se posljednjih godina, pa i u stručnim časopisima, neujednačeno piše postotak (%). Jedni ga pišu rastavljeno (28 %), drugi sastavljeno (28%). Sve je učestalije pisanje

postotka sastavljeno i to iz dva razloga. Preuzima se američki način pisanja postotka. A oni koji posežu za hrvatskim jezikoslovnim priručnicima na to pitanje mogu naći izravan odgovor u Pravopisu MH gdje na str. 115. u izdanju iz 2007. piše da se znak za postotak piše „zdesna... priljubljeno bez razmaka (bjelina)... 25%... 1,5%“. U Babić-Moguševu

pravopisu (2010.), u pravopisnom rječniku, uz natuknicu postotni piše ovako: „**postotni**, jednopostotni (1%-tni), dvopostotni (2%-tni), stopostotni (100%-tni).“ Međutim, izravno se o postotku ne piše, a navedeni se primjer odnosi na pridjev pa je u skladu s pravilima o sastavljenom i rastavljenom pisanju pridjeva *2%-tni* valjano napisano.

U projektu ERPOHEN (trorječnik polimerstva: hrvatski, engleski, njemački) dio je posvećen izradbi nazivlja za potrebe projekta Struna (<http://struna.ihjj.hr/o-programu.php>). Zamisao i izvedbu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje da se pristupi izradbi stručnoga nazivlja Struna ocjenjujem najvažnijim projektom od nacionalnoga interesa koji financira Nacionalna zaklada za znanost Republike Hrvatske. Za potrebe tog projekta izrađen je priručnik u kojem je prihvaćen način pisanja postotka kako to predviđa i pravopis MH, ali to nije u skladu s odgovarajućim normama – DIN 5477: Prozent, Promille, Begriffe, Anwendung (1983.); ISO 31-0: Quantities and Units – Part 0: General principles (1999.); International Bureau of Weights and Measures: The International System of Units (2006.); Z. Jakobović (2008.) Leksikon mjernih jedinica, Školska knjiga,

Zagreb; i što je posebno važno, hrvatske norme HR ISO 80000-3, 4, 5, 8.

Kada je riječ o pitanjima metrologije dugi niz godina bio je na ovim prostorima najutjecajniji stručnjak i to s velikim ugledom, dipl. ing. M. Brezinščak. Zato se pogledalo što piše u knjizi M. Brezinščaka Temeljna mjerenja mase (Hrvatsko mjeriteljsko društvo, Zagreb, 2005.): „Postotak se rabi za iskazivanje količnika brojeva ili količnika istorodnih mjernih veličina. Udjeli su također takvi količnici. Znak za *postotak* jest %. Međunarodne i nacionalne norme definiraju pojam postotak jednadžbom $\% = '1/100 = 0,01 = 10^{-2}$.“ (str. 97. – 98.)

Kako pitanje postotka nije samo jezično, već i stručno pitanje, voditeljica projekta, Maja Bratanić u dogovoru sa svojim jezikoslovnim suradnicima, donijela je jedinu pravilnu odluku – za pisanje postotka vrijede argumenti struke.

Stoga će se u projektu Struna pisati postotak rastavljeno (28 %).

Međutim to bi pitanje trebalo riješiti na isti način u svim postojećim pravopisima, a zaključak treba proširiti i u javna glasila, osobito televiziju.

Igor Čatić

OSVRTI

DODIJELJENE ŠRETEROVE NAGRADE ZA NAJBOLJU NOVU RIJEČ U 2010.,

ISPRAZNICA, OSJEĆAJNIK, PARKOMAT

Lipiku su 26. ožujka 2011. dodijeljene Šreterove nagrade za najbolju novu hrvatsku riječ u 2010. Sveča-

na je dodjela održana u Multikulturalnom centru, pred prepunom dvoranom – gostima i uzvanicima iz Osijeka, Lipika, Pakraca, Slavonskoga Broda, Zagreba, Splita, uz zdravne riječi gradonačelnika Lipika Antuna Haramije, predsjednika Zaklade „Dr. Ivan Šreter“ Damira Foretića. Bila je to četvrta javna i svečana dodjela, a inače se održavala u rodnom gradu Šreterovu, Pakracu. U Lipiku je radio kao liječnik i voditelj jednoga od